

Sag T-9/89

Hüls AG mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

»Konkurrence — begreberne aftale og samordnet praksis — kollektivt ansvar«

Forslag til afgørelse fra den udpegede generaladvokat, dommer B. Vesterdorf, fremsat den 10. juli 1991	II - 503
Rettens dom (Første Afdeling) af 10. marts 1992	II - 504

Sammendrag af dom

1. *Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning hvorved der fastslås en overtrædelse — bevismateriale der kan tages i betragtning (EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)*
2. *Konkurrence — administrativ procedure — aktindsigt — Kommissionen forpligtet hertil på grund af regler, som den selv har præciseret i en beretning om konkurrencepolitikken*
3. *Konkurrence — administrativ procedure — iagttagelse af retten til kontradiktion — meddelelse af klagepunkter — udvikling under proceduren af de af Kommissionen foretagne vurderinger — tilladt (Kommissionens forordning nr. 99/63, stk. 4)*
4. *Konkurrence — administrativ procedure — høringer — foreløbigt referat fremsendt til det rådgivende udvalg og Kommissionen — sagsbehandlingsfejl — foreligger ikke (Kommissionens forordning nr. 99/63)*
5. *Konkurrence — administrativ procedure — iagttagelse af retten til kontradiktion — ret for parterne i en procedure til at få tilsendt høringskonsulentens rapport og kommentere den — foreligger ikke*

6. *Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — begreb — enighed om adfærd på markedet*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
7. *Konkurrence — karteller — forbud — karteller der har virkninger efter deres formelle opbør — anvendelse af traktatens artikel 85*
(EØF-traktaten, art. 85)
8. *Konkurrence — karteller — samordnet praksis — begreb — koordination og samarbejde uforenelig med kravet om, at enhver virksomhed uafhængigt skal fastlægge sin adfærd på markedet — møder mellem konkurrenter med det formål at udveksle oplysninger, der er afgørende for deltagernes udarbejdelse af deres forretningsmæssige strategi*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
9. *Konkurrence — karteller — kompleks overtrædelse, der indeholder elementer af aftaler og af samordnet praksis — kvalifikation under ét som »en aftale og samordnet praksis« — tilladt — betydning for beviset*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
10. *Konkurrence — karteller — samordnet praksis — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — samlet vurdering og ikke af hver af deltagerne*
(EØF-traktaten, art. 85, stk. 1)
11. *Institutionernes retsakter — begrundelse — pligt — rækkevidde — beslutning i henhold til konkurrencereglerne*
(EØF-traktaten, art. 190)
12. *Annulatio ns sø gsmå l — Rettens undersøgelse ex officio med hensyn til eksistensen af den anfægtede retsakt — betingelser*
(EØF-traktaten, art. 173, stk. 2)

1. I en beslutning, som i medfør af traktatens artikel 85, stk. 1, rettes til en virksomhed, kan der som bevismateriale over for den pågældende virksomhed kun anvendes dokumenter, som Kommissionen allerede på tidspunktet for meddelelsen om klagepunkter tilkendegav at ville påberåbe sig, idet de er nævnt heri eller i bilagene hertil, således at virksomheden i tide kunne udtale sig om bevisværdien.

2. Når Kommissionen har åbnet mulighed for aktindsigt i konkurrencesager og har fastsat regler herom, der er offentliggjort i en af dens beretninger om konkurrencepolitikken, kan den — selv om den herved er gået ud over, hvad retten til kontradiktion indebærer — ikke fravige regler, den således har pålagt sig selv, og den er derfor forpligtet til at give de virksomheder, der er berørt af en procedure i henhold til trak-

tatens artikel 85, stk. 1, aktindsigt i alle de dokumenter, der er indsamlet ved undersøgelsen, uanset om de er til skade eller gunst for virksomhederne, dog ikke andre virksomheders forretningshemmeligheder, Kommissionens interne dokumenter og andre fortrolige oplysninger.

3. Den beslutning, hvorved der konstateres en overtrædelse af konkurrencereglerne, skal ikke nødvendigvis være en kopi af meddelelsen om klagepunkter. Kommissionen skal nemlig tage hensyn til resultatet af den administrative procedure, hvis det drejer sig om at frafalde klagepunkter, der viser sig ikke at være tilstrækkeligt begrundet, eller hvis det drejer sig om, såvel faktisk som retligt, at tilrettelægge og supplere argumentationen til støtte for de klagepunkter, som den opretholder. Sidste mulighed er ikke i strid med den i artikel 4 i forordning nr. 99/63 hjemlede ret til forsvar.
4. Det forhold, at det referat af høringen, der fremsendes til Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål og Kommissionen, er foreløbigt, er kun en sagsbehandlingsfejl, der kan medføre, at den beslutning, der træffes ved afslutningen af den pågældende procedure, er ugyldig, såfremt dokumentet er affattet på en sådan måde, at adressaterne kan blive vildledt på et afgørende punkt.
5. Retten til kontradiktion indebærer ikke, at virksomheder, som er omfattet af en procedure i henhold til traktatens artikel 85, stk. 1, har krav på at kommentere høringskonsulentens rapport. Reglerne om kontradiktion er således iagttaget i tilstrækkeligt omfang, når de

forskellige instanser, der medvirker ved udarbejdelsen af den endelige beslutning, korrekt er blevet orienteret om virksomhedernes argumentation i deres svar på de klagepunkter, Kommissionen har meddelt dem, og på det bevismateriale, Kommissionen har påberåbt sig til støtte for klagepunkterne. Høringskonsulentens rapport er et rent internt dokument i Kommissionen, der kun er vejledende, og formålet med denne er ikke at supplere eller korrigere virksomhedernes argumentation, at fremsætte nye klagepunkter eller fremkomme med nyt bevismateriale mod dem.

6. Det er tilstrækkeligt, for at der er tale om en aftale i henhold til traktatens artikel 85, stk. 1, at de pågældende virksomheder har givet udtryk for en fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde. Det er tilfældet, når der mellem flere virksomheder er enighed om at nå målpriser og salgsmål.
7. Traktatens artikel 85 finder anvendelse på aftaler mellem virksomheder, der ikke længere er i kraft, men som stadig har virkninger efter det tidspunkt, hvor de formelt er ophørt.
8. De kriterier om koordination og samarbejde, der er afgørende for definitionen af begrebet samordnet praksis, skal forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag traktatens konkurrencebestemmelser, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked. Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker, at

virksomhederne kan foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller forventede adfærd, forhindrer det imidlertid enhver direkte eller indirekte kontakt mellem virksomheder, som har til formål eller til følge enten at påvirke en aktuel eller potentiel konkurrents adfærd på markedet eller at informere denne om den adfærd, som den pågældende virksomhed selv har besluttet sig til — eller påtænker — at indtage på markedet.

Der er tale om samordnet praksis, når virksomheder deltager i møder, der har til formål at fastsætte målpriser og salgsmål, og hvorunder der udveksles oplysninger mellem konkurrenter om de forventede priser, om deres dækningspunkt, om de begrænsninger i salgsmængderne, de anser for nødvendige, og om deres omsætning, idet de deltagende virksomheder nødvendigvis må tage hensyn til de oplysninger, de således får, ved fastlæggelsen af deres adfærd på markedet.

9. Der kræves ikke i henhold til traktatens artikel 85, stk. 1, en specifik kvalifikation af en kompleks, men sammenhængende overtrædelse, der består af en fortsat adfærd med ét eneste formål, og som samtidig indeholder elementer, som må kvalificeres som »aftaler«, og elementer, som må kvalificeres som »samordnet praksis«, men en sådan overtrædelse kan kvalificeres som »en aftale og samordnet praksis«, og det kræves ikke, at der samtidigt og kumulativt føres bevis for, at de faktiske omstændigheder hver for sig indeholder de elementer,

der er forudsætningen for, at der foreligger en aftale og en samordnet praksis.

10. En virksomhed må anses for at have deltaget i en aftale eller samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og således for at have tilsidesat traktatens artikel 85, stk. 1, når de deltagende virksomheders adfærd samlet kan have denne virkning, uden hensyn til virkningen af den pågældende virksomheds selvstændige deltagelse.
11. Selv om Kommissionen i henhold til EØF-traktatens artikel 190 er forpligtet til at begrunde sine beslutninger og herved anføre de faktiske og retlige omstændigheder, som er afgørende for foranstaltningens lovlighed, samt de betragtninger, der har ført til dens beslutning, kræves det ikke ved en beslutning i henhold til konkurrencereglerne, at den imødegår samtlige faktiske og retlige indsigelser, der er rejst af hver enkelt berørt under den administrative procedure.
12. Selv om det påhviler Fællesskabets retsinstanser i forbindelse med annullationssøgsmål i henhold til EØF-traktatens artikel 173, stk. 2, ex officio at undersøge spørgsmålet, om den anfægtede retsakt foreligger, betyder dette imidlertid ikke, at der i alle sager i henhold til EØF-traktatens artikel 173, stk. 2, ex officio skal foranstalles undersøgelser vedrørende den anfægtede retsacts eventuelle nullitet. Det er kun, for så vidt som parterne fremfører tilstrækkelige holdepunkter for, at den anfægtede retsakt er en nullitet, at retsinstanserne er forpligtet til at undersøge dette spørgsmål ex officio.